

NVAO • NEDERLAND

TOETS NIEUWE OPLEIDING

ASSOCIATE DEGREE

AD LOGISTIEK

Fontys Hogeschool

ADVIESRAPPORT

28-02-2024

Inhoud

1	Procedure NVAO	3
2	Nieuwe opleiding	4
	2.1 Algemene gegevens	4
	2.2 Profiel	4
	2.3 Panel	4
3	Oordeel	5
4	Sterke punten	6
5	Aanbevelingen	7
6	Beoordeling	8
	6.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten	8
	6.2 Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	9
	6.3 Standaard 3: Toetsing	13
	6.4 Graad en CROHO-onderdeel	15

1 Procedure NVAO

Het succesvol doorlopen van een procedure toets nieuwe opleiding (TNO) is een voorwaarde voor erkenning door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Pas na deze kwaliteitstoets kan de instelling de bij de opleiding behorende wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's afgeven.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan voor bestaande opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is een *plan*beoordeling. Na accreditatie valt ook de nieuwe opleiding onder de reguliere accreditatieprocedure.

Een NVAO-panel van deskundigen toetst de kwaliteit van de nieuwe opleiding tijdens een locatiebezoek aan de universiteit of hogeschool. Een discussie tussen *peers* vormt de basis van de beoordeling en resulteert in een adviesrapport. Informatie over de invulling van het locatiebezoek en een overzicht van het bestudeerde materiaal zijn opvraagbaar bij de NVAO.

De beoordeling is gebaseerd op de standaarden zoals beschreven in het Beoordelingskader voor de beperkte toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2019, nr. 3198). Over de standaarden geeft het panel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

Dit adviesrapport bevat de bevindingen, overwegingen en oordelen van het panel alsook de sterke punten en aanbevelingen. Op basis van dit rapport neemt de NVAO een accreditatiebesluit. Een beknopt adviesrapport is eveneens beschikbaar. De NVAO publiceert beide rapporten.¹

Meer informatie over de NVAO-werkwijze en de (tijdelijke) TNO-procedure is te vinden op www.nvao.net.

---

¹ <https://www.nvao.net/nl/besluiten>

2 Nieuwe opleiding

2.1 Algemene gegevens

Instelling	Fontys Hogeschool
Opleiding	Associate Degree Ad Logistiek
Varianten	Deeltijd
Graad	Associate Degree
Afstudeerrichtingen	n.v.t.
Locaties	Venlo, Eindhoven
Studieomvang	120 EC ²
Croho³ onderdeel	Techniek

2.2 Profiel

De Associate degree Logistiek van Fontys Hogeschool leidt studenten op tot professionals in het logistieke domein. De opleiding richt zich op de drie belangrijkste beroepstaken van een Ad'er Logistiek: plannen, coördineren en verbeteren. De Ad Logistiek wordt in Venlo verzorgd en start bij voldoende studentaantallen ook in Eindhoven. Studenten kunnen na hun opleiding aan de slag in een functie op Ad-niveau, maar kunnen na hun studie ook doorstromen naar de bacheloropleidingen Logistics Management of Logistics Engineering.

De opleiding is samen met de beroepspraktijk vormgegeven en heeft een sterk praktijkgericht karakter. Studenten werken vier dagen per week onder begeleiding van een werkplekbegeleider aan opdrachten uit de beroepspraktijk. De Ad Logistiek richt zich op deeltijdstudenten en hanteert een flexibel onderwijsconcept. Studenten kunnen keuzes maken in de volgorde van onderwijseenheden, in het leertempo, de leeromgeving en de wijze waarop ze leeruitkomsten aantonen. De tweejarige Ad heeft een studielast van 120 ECTS.

2.3 Panel

Samenstelling

- Maartje Loncke (voorzitter), Academiemanager Academie Organisatie en Ontwikkeling, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
- Annika Evertse Sørensen, Docent Ad Logistiek Management aan de Hogeschool Utrecht
- Jeroen Vrins, Onderwijsmanager Ad Logistiek Management en Ad Accountancy bij de Rotterdam Academy (Hogeschool Rotterdam)
- Luke Govers (student-lid), hbo-bachelor Technische Bedrijfskunde bij Avans Hogeschool

Ondersteuning

Jeroen van der Spek (secretaris)

Joey Alberts (NVAO-beleidsmedewerker en procescoördinator)

Locatiebezoek

Venlo, 1 februari 2024

---

² European Credits

³ Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs

3 Oordeel

Het NVAO-panel oordeelt positief over de kwaliteit van Ad Logistiek van de Fontys Hogeschool. De opleiding voldoet aan de drie standaarden van het NVAO-kader voor de beperkte toetsing.

De Associate degree (Ad) Logistiek van Fontys Hogeschool leidt studenten op tot professionals in het logistieke domein. De opleiding richt zich op de drie belangrijkste beroepstaken van een Ad'er Logistiek: plannen, coördineren en verbeteren. Studenten die de opleiding hebben afgerond, kunnen onder meer terecht in functies als planner, coördinator, meewerkend voorman of teamleider. Het panel ziet veel potentie in de beoogde Ad. De opleiding voorziet in een grote behoefte en is in nauwe samenspraak met het werkveld ontwikkeld. De drie beroepstaken zijn duidelijk herkenbaar uit de beroepspraktijk en zorgen voor een stevige basis.

In de opleiding is een centrale plaats ingeruimd voor werkplekleren. Studenten werken vier dagen per week op hun werkplek aan authentieke opdrachten en beroepsproducten en worden daarbij dagelijks begeleid door een bedrijfsbegeleider. Het panel is enthousiast over deze aanpak. Het werkplekleren zorgt voor een sterk praktijkgerichte oriëntatie, biedt de studenten de mogelijkheid om aangereikte kennis in hun beroepspraktijk toe te passen en in een authentieke werkomgeving de vereiste vaardigheden te ontwikkelen.

De opleiding heeft haar onderwijs flexibel ingericht. Studenten kunnen variëren in tempo en leerroute, en kunnen zelf bepalen hoe ze hun leerresultaten willen aantonen. Het panel is van mening dat deze flexibiliteit goed past bij de beoogde doelgroep. Het flexibele onderwijsconcept biedt deeltijdstudenten de mogelijkheid om de inrichting van hun opleiding af te stemmen op hun persoonlijke en -werksituatie en biedt hen veel keuze. Het panel merkt wel op dat de opleiding studenten in haar eerste jaar nog beperkte flexibiliteit biedt. Het panel adviseert de opleiding om de groei naar meer flexibiliteit stap voor stap te realiseren.

Het onderwijs van de Ad Logistiek wordt verzorgd door een docententeam met veel kennis en werkervaring. Het panel is erg enthousiast over het team, maar merkt wel op dat de docenten nog geen ervaring hebben met Ad-niveau. Het panel raadt de docenten dan ook aan om zich van tevoren goed bij andere Ad-opleidingen te oriënteren.

De opleiding heeft gekozen voor programmatisch toetsen. Studenten houden tijdens hun opleiding een zogeheten leerportfolio bij, waarmee ze datapunten verzamelen voor een afsluitend assessment. In het portfolio bundelen de studenten opdrachten en beroepsproducten, maar verwerken ze ook de feedback van docenten en hun eigen reflecties. Het panel vindt dat deze wijze van toetsen actief leren bevordert en goed laat zien hoe een student zich gedurende de opleiding ontwikkelt. Het panel stelt wel vast dat programmatisch toetsen voor de meeste docenten nieuw is. Het panel geeft de opleiding dan ook als aanbeveling om de kennis op dit gebied te verstevigen.

Samenvattend is het panel van mening dat Fontys Hogescholen met de Ad Logistiek een aantrekkelijke opleiding heeft gerealiseerd. De opleiding voorziet in een duidelijke behoefte, is sterk praktijkgericht en biedt studenten de nodige ruimte bij het samenstellen van hun persoonlijke leerroute.

Standaard	Oordeel
1. Beoogde leerresultaten	Voldoet
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
3. Toetsing	Voldoet
<i>Eindoordeel</i>	<i>positief</i>

4 Sterke punten

Het panel constateert de onderstaande sterke punten:

1. Docententeam – Het onderwijs wordt verzorgd door een zeer ervaren, kundig en betrokken docententeam.
2. Flexibiliteit – De opleiding biedt studenten flexibiliteit bij de inrichting van hun leerroute en leeromgeving, hun studietempo en bij het aantonen van hun leerresultaten.
3. Werkveld – De opleiding wordt ondersteund door een netwerk van betrokken werkveldpartners en een ROC, die vanaf de start hebben meegedacht.
4. Werkplekleren – Het werkplekleren neemt een centrale plaats in, waardoor de opleiding een sterk praktijkgericht karakter heeft.
5. Ad-niveau – De opleiding heeft het Ad-niveau scherp afgebakend.

5 Aanbevelingen

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de opleiding doet het panel een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen doen geen afbreuk aan het positieve oordeel over de kwaliteit van de opleiding.

1. Oriëntatie Ad-niveau – Bezoek andere Ad-opleidingen en ga in gesprek met de studenten, om het beeld van de doelgroep en het beoogde niveau aan te scherpen.
2. Werkplekscan – Werk duidelijker in de werkplekscan uit wat de vereiste criteria zijn voor een geschikte werkplek, zodat studenten en werkgevers van tevoren weten waar ze aan toe zijn en ook de taken van de werkplekbegeleider helder zijn.
3. Werkdruk – Houd goed in de gaten wat het uitvoeren van werkplekscans betekent voor de werkdruk van de betrokken docenten.
4. Programmatisch toetsen – Verstevig de kennis van docenten op het gebied van programmatisch toetsen, door uitgebreid mee te kijken bij opleidingen die al met deze toetsmethodiek werken. Kijk daarbij ook naar opleidingen die de docenten kunnen ondersteunen bij het uitvoeren van programmatisch toetsen (CGI, feedback geven).
5. Onafhankelijkheid – Borg bij groeiende studentaantallen de onafhankelijkheid van de eerste assessor.

6 Beoordeling

6.1 Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Oordeel

Voldoet

Bevindingen en overwegingen

De Associate degree (Ad) Logistiek van Fontys Hogeschool leidt studenten op tot professionals in het logistieke domein. Studenten die de opleiding hebben afgerond, kunnen aan de slag in een uitvoerende, coördinerende of aansturende functie in een breed logistiek werkveld, van transport- tot zorglogistiek en van distributie- tot evenementenlogistiek.

De opleiding voorziet in een grote behoefte. Recente ontwikkelingen zoals robotisering, automatisering en digitalisering leggen veel druk op mbo-opgeleid personeel om zich verder te professionaliseren. In de regio is dan ook een toenemende vraag aan Ad-gekwalificeerde professionals met een brede kennis van logistiek en probleemoplossend vermogen. Fontys Hogeschool speelt hierop in met een tweejarige deeltijdopleiding, met een sterk praktijkgericht karakter en een flexibel onderwijsconcept.

De beoogde opleiding is ondergebracht bij Fontys Techniek en Logistiek (FTenL), één van de 25 onderwijsinstellingen van Fontys. De Ad Logistiek is in nauwe samenspraak met het werkveld tot stand gekomen. De opleiding inventariseerde tijdens een uitgebreide interviewronde de wensen en ideeën van het werkveld, maar voerde ook gesprekken met werkgeversvereniging VNO-NCW en samenwerkende partners in het mbo. Het werkveld heeft meegedacht over het formuleren van de leerresultaten en ook de centrale beroepstaken *plannen, coördineren en verbeteren* zijn ontleend aan de gesprekken die de opleiding met het werkveld voerde.

De opleiding heeft acht beoogde leerresultaten geformuleerd. De leerresultaten zijn ontleend aan de bovengenoemde beroepstaken van een Ad'er Logistiek. De inhoud van de leerresultaten is mede afgeleid van het beroeps- en opleidingsprofiel Logistiek voor de bacheloropleidingen in het logistieke domein (2019). De competenties uit dit profiel zijn afgeleid van de Domeinbeschrijving Engineering (2022). Om de leerresultaten op het juiste niveau te formuleren, heeft de opleiding bovendien geput uit het landelijk domeinprofiel voor de Ad Logistiek, dat momenteel wordt ontwikkeld.

Het panel is van mening dat Fontys met de beoogde Ad een aantrekkelijke opleiding met veel potentie heeft gerealiseerd. De drie beroepstaken plannen, coördineren en verbeteren zijn duidelijk herkenbaar uit de beroepspraktijk en vormen een stevig fundament. De leerresultaten zijn goed onderbouwd en gekoppeld aan de domeincompetenties Engineering. Het programma biedt ruimte voor individuele leerwegen, en biedt de studenten toegang tot additionele competenties, zoals een Green Belt certificaat.

Het panel vindt ook dat de opleiding het niveau van de beoogde Ad scherp heeft afgebakend. Het ontwikkelteam heeft daarbij goed gebruik gemaakt van het landelijk profiel en duidelijk in een tabel uitgewerkt hoe de beoogde leerresultaten zich verhouden tot de leerresultaten van de bacheloropleiding.

Het panel constateert dat de opleiding in een grote behoefte voorziet. Volgens de werkveldpartners die het panel sprak, vormt de opleiding een ontbrekende schakel tussen mbo4- en bachelorniveau en bedient de beoogde Ad professionals die nu voor de gewenste 'opscholing' naar een andere regio moeten uitwijken. De betrokken werkgevers hebben naar eigen zeggen dan ook 'de nodige werknemers in de startblokken' staan die de opleiding willen volgen en zijn bereid om alle benodigde tijd in de begeleiding van de studenten te investeren. Ook het ROC was nauw bij de totstandkoming van de opleiding betrokken. Het ROC ziet goede doorstroombmogelijkheden voor potentiële studenten en beschouwt de te realiseren opleiding als een essentiële voorwaarde om mbo-opgeleide professionals in de regio te houden.

Het panel constateert dat de opleiding in nauwe samenspraak met het werkveld is ontwikkeld. Mede op aanraden van het werkveld is er in het curriculum aandacht voor het versterken van rapportage-

vaardigheden, en werken studenten aan het ontwikkelen van probleemoplossend vermogen, kritisch denken en keten-denken. Het panel heeft wel de indruk dat de contacten met regionale werkgevers nog verder kunnen worden geformaliseerd. De werkveldpartners die het panel sprak, waren niet op de hoogte van het bestaan van de werkveldadviescommissie. Het panel raadt de opleiding aan om meer werkveldpartners bij de werkveldadviescommissie te betrekken, zodat de blijvende betrokkenheid van het werkveld geborgd is. Het panel vraagt de opleiding om er daarbij ook op te letten dat het MKB in de commissie vertegenwoordigd is.

Samenvattend is het panel van mening dat Fontys Hogeschool met de Ad Logistiek een hele relevante en aantrekkelijke opleiding heeft georganiseerd. De opleiding voorziet in een snel toenemende behoefte op de arbeidsmarkt en sluit goed aan op de vragen van het werkveld. Het panel is van mening dat de opleiding voldoet aan standaard 1.

6.2 **Standaard 2: Onderwijsleeromgeving**

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Oordeel

Voldoet

Bevindingen en overwegingen

De tweejarige Ad Logistiek wordt aangeboden als deeltijdvariant in Venlo en Eindhoven. Omdat FTenL in de regio Venlo al over een actief netwerk van werkgevers beschikt, start de Ad in het eerste jaar alleen in Venlo. Vanaf het tweede jaar wil FTenL de opleiding ook in Eindhoven aanbieden.

De opleiding heeft een studielast van 120 ECTS en is verdeeld in vier onderwijsseenheden (OWE'S) van een semester. Elke student start met de onderwijsseenheid Basis Logistieke Processen. In deze onderwijsseenheid krijgen de studenten de basiskennis en tools aangereikt die ze als logistiek professional nodig hebben en werken ze aan het oplossen van een knelpunt uit hun eigen werkpraktijk. In de drie daaropvolgende onderwijsseenheden Plannen, Coördineren en Verbeteren van Logistieke Processen staat telkens een van de drie logistieke beroepstaken centraal.

Het curriculum is opgebouwd aan de hand van een Body of Knowledge and Skills (BoKS): een raamwerk van kennis en vaardigheden die een Ad'er Logistiek aan het einde van zijn of haar opleiding moet beheersen. Deze Body of Knowledge and Skills is gedeeltelijk afgeleid van de landelijk vastgestelde BoKS van de opleiding Logistics Engineering. Omdat deze BoKS is opgesteld voor bacheloropleidingen, heeft de opleiding zich per onderwijsseenheid geconcentreerd op de onderwerpen die benodigd zijn voor het behalen van NLQF5.

De BoKS omvat niet alleen logistiek-gerelateerde vakken, maar ook meer generieke aandachtsgebieden, zoals communicatie en persoonlijke ontwikkeling, onderzoek en organisatie. Mede op verzoek van het werkveld is in het programma veel aandacht voor probleemoplossend vermogen, dat is vertaald in de beroepstaak verbeteren van logistieke processen.

Het panel is van mening dat de drie beroepstaken goed in het opleidingsprogramma zijn uitgewerkt. Het panel vraagt zich wel af of er in het curriculum voldoende aandacht is voor basisvakken zoals Nederlands, Engels en digitale geletterdheid. Volgens het panel is met name Nederlands van belang, omdat de betrokken werkgevers steeds meer belang hechten aan de rapportagevaardigheden van Ad-geschoolde professionals. Het panel vraagt het ontwikkelteam dan ook om bij de doorontwikkeling van het programma goed na te gaan of deze basisvakken voldoende aan bod komen.

Het panel kreeg tevens de indruk dat internationale aspecten van het vak in het programma nog onderbelicht blijven. Uit het gesprek met werkveldpartners bleek echter dat het belang van internationale aspecten in de dagelijkse praktijk vrij beperkt is. Het panel merkt wel op dat de beoogde Ad-opleiding zich richt op studenten én werkgevers in een grensregio, waar kennis van internationale ontwikkelingen een steeds grotere rol speelt. Het panel adviseert de opleiding dan ook om studenten voldoende basiskennis

mee te geven op internationaal gebied. Tenslotte stelt het panel vast dat er in het programma regelmatig aandacht wordt besteed aan het ontwikkelen van managementvaardigheden. Het panel vraagt zich af of deze vaardigheden thuishoren in een Ad-opleiding. Het panel adviseert de opleiding om hier nog eens kritisch naar te kijken, en zich te beperken tot vaardigheden op het gebied van aansturen en coördineren.

Onderwijsconcept

De opleiding heeft gekozen voor een flexibel onderwijsconcept. Studenten kunnen leerwegaafhankelijk hun leerresultaten aantonen, in de leeromgeving van hun eigen keuze. Bovendien kunnen de studenten na het voltooien van de eerste onderwijseenheid zelf de volgorde van de resterende onderdelen bepalen. Tenslotte wil de opleiding studenten de ruimte geven om sneller of langzamer door het programma te gaan. De opleiding wil dit mogelijk maken door snellere studenten te laten samenwerken in zogeheten tempoteams. Studenten die juist meer tijd nodig hebben, krijgen eveneens een eigen tempoteam.

Het panel is positief over de plannen om het onderwijs flexibel in te richten. Het flexibele onderwijsconcept geeft studenten veel keuzevrijheid en biedt hen de mogelijkheid om die modules te kiezen die het beste aansluiten op hun werksituatie van dat moment. Het werken in tempoteams sluit goed aan op het feit dat studenten sterk in niveau en leertempo kunnen verschillen. Uit de gesprekken die het panel met de opleiding voerde, blijkt echter dat de beoogde flexibiliteit in de opstartfase nog niet realistisch is. De opleiding gaat de vier onderwijseenheden in elk geval in het eerste jaar in een vaste volgorde aanbieden. Ook de indeling in verschillende tempoteams zal pas plaatsvinden bij grotere studentenaantallen. Het panel kan zich goed vinden in de keuze om de flexibiliteit in de startfase te beperken en raadt de opleiding aan om de groei naar meer flexibiliteit stap voor stap te realiseren. Het panel vraagt de opleiding wel om goed na te denken hoe zij in de startfase studenten ondersteunt die willen vertragen of versnellen. Het panel drukt de opleiding ook op het hart om duidelijk aan de studenten te communiceren dat er in het begin nog geen flexibele leerroutes mogelijk zijn.

Het panel signaleert ook dat het onderwijsconcept van de studenten veel zelfreflectie en eigenaarschap vraagt. Het panel vroeg zich dan ook af hoe de opleiding studenten voorbereidt op leerweg-onafhankelijk en eigenaarschap-gedreven leren. De opleiding is zich scherp bewust van het feit dat een deel van de studentenpopulatie (nog) niet gewend is om zelf de regie te voeren over hun leerproces, en om op hun leerdoelen te reflecteren. De opleiding besteedt daarom in de eerste onderwijseenheid de nodige aandacht aan 'leren leren', de kennismaking met programmatisch toetsen en het bijhouden van een ontwikkelingsgericht portfolio. Om het proces van zelfreflectie zo snel mogelijk op gang te brengen, starten de studenten bovendien al in de tweede week met een zogeheten zelfscan. In deze scan geven studenten aan hoe ze aankijken tegen hun eigen capaciteiten op het gebied van onder andere planning, procesverbetering, teamontwikkeling en het maken van een KPI Dashboard.

Het panel concludeert dat de opleiding goed heeft nagedacht over het ontwikkelen van feedbackgeletterdheid van studenten en het stimuleren van eigenaarschap. De zelfscan zorgt ervoor dat studenten vanaf de start van de opleiding op hun eigen leerdoelen en leerproces leren reflecteren en vormt een goede kennismaking met eigenaarschap-gedreven leren.

Werkplekleren

In de opleiding staat werkplekleren centraal. Studenten werken vier dagen per week onder begeleiding van een werkplekbegeleider aan authentieke vraagstukken uit hun eigen werkomgeving. De keuze voor werkplekleren biedt studenten de mogelijkheid om in formele én informele situaties te leren, nieuwe kennis in de praktijk toe te passen en collega's en klanten om feedback op hun functioneren te vragen. Naast het leren op de werkplek volgen de studenten een dag per week onderwijs. De opleiding biedt tijdens deze dag uiteenlopende onderwijsactiviteiten aan, zoals kennissessies, interactieve colleges, presentaties door studenten en bijeenkomsten van zogeheten leergroepen. In deze groepen gaan studenten uit dezelfde onderwijseenheid met elkaar in gesprek over hun studievoorgang, werkcontext, uitdagingen en vragen. De leergroepen worden begeleid door een leercoach en sluiten aan bij het uitgangspunt dat leren vooral plaatsvindt door met anderen samen te werken, een belangrijke pijler voor leren en opleiden van Fontys Hogescholen.

Het panel is positief over de inrichting van de leeromgeving. Het werkplekleren zorgt voor een zeer praktijkgerichte oriëntatie, biedt de studenten de mogelijkheid om aangereikte kennis in hun beroepspraktijk toe te passen en in een authentieke werkomgeving het vak te leren. De leergroepen versterken de binding met de opleiding, en leren de studenten om met elkaar samen werken en elkaar

feedback te geven. Het panel vindt wel dat de opleiding meer in detail mag uitwerken wat er precies tijdens een schooldag gebeurt.

Het panel signaleert ook dat het programma behoorlijk veeleisend is voor studenten. Tijdens de visitatie bleek dat de opleiding van de studenten verwacht dat ze naast de wekelijkse opleidingsdag nog een avond of dagdeel met opdrachten bezig zijn. De studenten moeten bovendien een van de vier werkplekdagen gericht kunnen besteden aan de opdrachten van de Ad. Het panel constateert dat de opleiding daarmee voor veel werk- en studiedruk zorgt, en vraagt de opleiding dan ook om te monitoren of studenten deze belasting goed aankunnen.

Instroom

De opleiding richt zich op mbo-afgestudeerden in de logistieke sector, die zich tijdens hun werk verder willen professionaliseren. Studenten die de opleiding willen volgen, moeten minimaal beschikken over een mbo-4, havo- of vwo-diploma. Aan het begin van de Ad voert de opleiding met elke student een intakegesprek. Dit gesprek is bedoeld om de startsituatie van de student in kaart te brengen, studenten een beeld van het opleidingsprogramma te geven en hun leerdoelen in kaart te brengen. De intake wordt uitgevoerd door een studentcoach, die gedurende de opleiding de vaste coach van de student blijft.

Tijdens de visitatie bleek dat de opleiding twee verschillende studentgroepen verwacht: professionals die al in het werkveld actief zijn en hun kennis willen verbreden en studenten die direct na het voltooien van hun mbo-opleiding willen doorstromen naar de Ad. Om in te spelen op de te verwachte niveauverschillen, zal de opleiding in sommige opdrachten studenten met meer ervaring als buddy koppelen aan relatief onervaren studenten. Om professionals met wat meer ervaring gemotiveerd te houden, wil de opleiding in andere opdrachten juist werken met meer ervaren duo's.

Alle studenten die aan de opleiding willen beginnen, moeten beschikken over een passende werkplek. Om vast te stellen of een werkplek geschikt is voert de opleiding aan het begin van de opleiding een zogeheten werkplekscan uit. Tijdens deze scan brengen twee docenten samen met de organisatie van de student in kaart wat de mogelijkheden zijn om op de betreffende plek alle beoogde leerresultaten te realiseren. De docenten kijken daarbij niet alleen naar de werkplek, maar ook naar het opleidingsniveau en de werkervaring van de werkplekbegeleider. Wanneer een student niet alle gewenste leerresultaten op één werkplek kan realiseren, zoekt de opleiding een aanvullende werkplek bij een andere organisatie. Tijdens het gesprek met werkveldpartners werd duidelijk dat er in praktijk veel mogelijkheden zijn om zo'n alternatieve werkplek te vinden. Veel werkgevers werken nauw samen met ketenpartners zoals leveranciers, waar studenten een deel van hun opdrachten kunnen uitvoeren. Bovendien gaan veel logistieke bedrijven in de regio met elkaar om als 'concullega's', die elkaar kunnen helpen met het beschikbaar stellen van leerwerkplekken.

Het panel constateert dat de opleiding een duidelijk beeld heeft van de beoogde student. De beoogde doelgroepen kunnen sterk verschillen in begeleidingsbehoeften en leerstijl, maar het panel vindt dat de opleiding goed over de begeleiding van de twee groepen heeft nagedacht.

Het panel signaleert wel dat de eisen voor de werkplek nog weinig concreet geformuleerd zijn. Het panel geeft de opleiding dan ook als aanbeveling om deze eisen verder uit te werken, zodat ook studenten van tevoren kunnen nagaan of hun werkplek geschikt is. Het panel constateert tevens dat het uitvoeren van de werkplekscans arbeidsintensief is. Zeker bij studenten die zich kort voor aanvang van de studie aanmelden, kan dit een flinke uitdaging worden. Bovendien zullen de scans vaak plaatsvinden in een tijd die voor de docenten al extra druk is, vanwege assessments of het beoordelen van afstudeerwerken. Het panel geeft de opleiding eveneens als aanbeveling om goed in kaart te brengen wat de werkplekscans voor gevolgen hebben voor de werkdruk van de betrokken docenten.

Doorstroom

Na voltooiing van de Ad Logistiek kunnen studenten doorstromen naar het derde jaar van de bacheloropleidingen Logistics Management of Logistics Engineering. Het panel vroeg zich wel af hoe deeltijdstudenten de overstap kunnen maken naar de bacheloropleiding, die op voltijdbasis is georganiseerd. Volgens de opleiding kunnen afgestudeerde Ad'ers Logistiek instromen in een aangepast programma, waarbij ze twee dagen naar school gaan en drie dagen blijven werken. Om deze overstap te maken, moeten de studenten wel eerst een intensief schakelprogramma doorlopen. Dit

schakelprogramma besteedt aandacht aan vakken als warehousing, transport en productie en wordt gedeeltelijk op maat samengesteld.

Het panel constateert dat de overstap naar de bachelor er op papier goed uitziet, maar stelt vast dat doorstromen in praktijk lastig is. Naar de mening van het panel zullen weinig studenten gemotiveerd zijn om na hun Ad nog twee dagen per week naar een opleiding te gaan. Daar komt bij dat het schakelprogramma vrij zwaar is, waardoor waarschijnlijk weinig studenten deze route zullen volgen. Het panel adviseert de opleiding daarom nog eens kritisch naar de aansluiting te kijken.

Docententeam

De opleiding wordt verzorgd door een veelzijdig team van docenten met uitgebreide praktijkervaring. Alle docenten beschikken over een masterdiploma, hebben werkervaring in het logistieke domein en hebben vanuit hun onderwijs- of werkpraktijk ervaring met de doelgroep van de opleiding, mbo-opgeleide professionals. De meeste docenten zijn ook actief in de eerste twee jaar van de bacheloropleidingen. Alle docenten zijn BKO- en BKE gekwalificeerd.

Het panel is heel enthousiast over het docententeam. De docenten brengen erg veel kennis en onderwijservaring mee en zijn gemotiveerd om zo snel mogelijk met de opleiding te beginnen. Het panel vindt wel dat het docententeam erg klein is. Dit maakt de opleiding kwetsbaar voor ziekte of uitval, maar zorgt er ook voor dat de docenten verschillende rollen moeten vervullen. Het panel raadt de opleiding dan ook aan om goed na te denken over back-up-mogelijkheden, zeker bij groeiende studentaantallen. Het panel stelt ook vast dat de beoogde docenten nog geen ervaring hebben met lesgeven op Ad-niveau. De kerndocenten hebben wel veel ervaring met lesgeven op mbo-niveau, waardoor ze een vrij goed beeld hebben van de doelgroep. Het panel geeft de docenten niettemin als aanbeveling om zich voor de start van de opleiding te oriënteren bij Ad-opleidingen, zoals de Ad Engineering van FTenL. Het panel adviseert de docenten tevens om voor de start van de opleiding uitgebreid in gesprek te gaan met (potentiële) Ad-studenten, zodat de opleiding een goed beeld krijgt van de behoeften en wensen van de studenten.

Begeleiding

De Ad logistiek besteedt veel aandacht aan de begeleiding van studenten. De opleiding onderscheidt daarbij de rollen van studentcoach, leercoach en bedrijfsbegeleider. De studentcoach voert gesprekken met de student over studievoortgang, professionele ontwikkeling en loopbaanontwikkeling en blijft gedurende de gehele opleiding bij een student betrokken. De leercoaches zijn verantwoordelijk voor de inhoud en uitvoering van onderwijsactiviteiten in een onderwijseenheid, begeleiden de wekelijkse leergroepbijeenkomst en helpen de studenten bij het opstellen van leerdoelen. Tenslotte wordt elke student dagelijks op zijn of haar werkplek begeleid door een bedrijfsbegeleider. De bedrijfsbegeleider ondersteunt de student bij het realiseren van zijn of haar leerdoelen, voert voortgangsgesprekken met de student en is als gesprekspartner aanwezig tijdens de 'driehoeksgesprekken' met de opleiding. Om de bedrijfsbegeleiders goed op hun taak voor te bereiden, organiseert de opleiding viermaal per jaar informatie- en scholingsbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten worden de bedrijfsbegeleiders niet alleen geïnformeerd over de opleiding, maar kunnen ze ook deelnemen aan korte trainingen op het gebied van begeleidingsvaardigheden en formatief handelen.

Het panel is positief over de manier waarop de opleiding de begeleiding heeft vormgegeven. De studenten worden tijdens hun studie door een vaste coach begeleid, waardoor de opleiding goed zicht houdt op het leerproces van de student en studenten een vast aanspreekpunt hebben. De intensieve begeleiding door bedrijfsbegeleiders helpt studenten om hun kennis en vaardigheden goed in de praktijk te verankeren. Het panel merkt wel op dat de begeleiding van de studenten veel tijd vraagt van de bedrijfsbegeleider. Naast de vier informatie- en scholingsbijeenkomsten, verwacht de opleiding dat de bedrijfsbegeleider aanwezig is bij de zogeheten Show & Grow momenten, waarin een student halverwege het semester zijn of haar vorderingen laat zien. Uit het gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld bleek dat de werkveldpartners (nog) niet goed op de hoogte waren van de tijdsinvestering die dit met zich meebrengt. Het panel adviseert de opleiding om de verwachte tijdsinvestering vanaf het begin onder de aandacht van de betrokken werkgevers te brengen.

Als laatste punt merkt het panel op dat de opleiding veel literatuur voorschrijft. Het panel vroeg zich af of de hoeveelheid literatuur niet te groot is voor een opleiding van twee jaar. Uit de gesprekken tijdens de

visitatie blijkt echter dat de studenten in veel gevallen slechts een klein deel van de boeken hoeven te lezen. Het panel vraagt de opleiding om nog een kritisch naar de literatuurlijst te kijken, ook met het oog op kosten voor werkveld of student.

Samenvattend is het panel positief over de inrichting van de onderwijsleeromgeving. De opleiding zet in op flexibele en individuele leerlijnen, en de combinatie van deeltijdonderwijs en leren op de werkplek sluit goed aan op de behoeften en leerstijl van de doelgroep. Het panel is van mening dat standaard 2 voldoet.

6.3 **Standaard 3: Toetsing**

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Oordeel

Voldoet

Bevindingen en overwegingen

Het ontwikkelteam van de Ad Logistiek heeft gekozen voor programmatisch toetsen. De opleiding ziet toetsing als een continu proces, dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de student. Om zicht te houden op deze ontwikkeling houdt elke student in Canvas een zogeheten leerportfolio bij, waarin hij of zij 'bewijsmateriaal' verzamelt. Dit bewijsmateriaal bestaat uit opdrachten, beroepsproducten, feedback van docenten en eigen reflecties.

Aan elk onderdeel van het portfolio worden zogeheten datapunten toegekend, die een student nodig heeft om aan het einde van een onderwijsleereenheid een assessment te kunnen doen. De opleiding maakt hierbij een onderscheid tussen low-stake, medium-stake en high-stake beoordelingen. Een low stake beoordeling - goed voor één datapunt - is bedoeld voor het bijsturen van het leerproces op basis van feedback van begeleiders of peers. Bij een medium-stake beoordeling gaan student en leercoach tijdens een evaluatie na waar een student staat ten opzichte van zijn of haar leeruitkomsten. Aan elke medium-stake beoordeling is een mix van datapunten verbonden.

Om ook tussentijds te 'peilen' waar een student in zijn of haar leerproces staat, organiseert de opleiding aan het einde van elk kwartester een zogeheten Show & Grow moment. Tijdens dit moment presenteert een student in het bijzijn van de werkplekbegeleider de resultaten van de opdrachten waaraan hij of zij in de afgelopen periode heeft gewerkt.

Het panel is positief over de keuze voor programmatisch toetsen. Deze wijze van toetsen stimuleert en ondersteunt het leerproces van de studenten en helpt hen om een bewustzijn te ontwikkelen van hun eigen sterke en minder sterke kanten. De Show & Grow-momenten zorgen ervoor dat studenten ook tussentijds weten waar ze ten opzichte van hun leerdoelen staan, en waaraan ze extra aandacht moeten besteden. Tenslotte biedt programmatisch toetsen de studenten de nodige keuzevrijheid: studenten kunnen zelf bepalen hoe ze de bewijslast voor hun datapunten verzamelen.

Het panel signaleert wel dat het docententeam nog geen ervaring heeft met programmatisch toetsen. In de Ad-Engineering is al wel veel kennis over programmatisch toetsen opgebouwd, waar het ontwikkelteam op heeft voortgeborduurd. Dat neemt niet weg dat programmatisch toetsen een nieuwe werkwijze is, die veel tijd en aandacht vraagt van de docenten. Volgens het panel is het belangrijk dat de docenten de verschillende onderdelen, zoals het geven van feedback, het beoordelen van zelfreflecties en het afnemen van criteriumgerichte interviews (CGI's) goed in hun vingers krijgen. Het panel geeft de opleiding dan ook als aanbeveling om de docenten te laten meekijken bij een of meer opleidingen die al langer met programmatisch toetsen werken.

Het panel vroeg zich ook af of de hoeveelheid datapunten en bewijslast die studenten moeten verzamelen niet te groot is. Volgens de opleiding leren de ervaringen van de Ad Engineering dat studenten het toetsprogramma goed kunnen bijbenen. Het panel adviseert de opleiding om te blijven monitoren of dit in de beoogde Ad ook het geval is.

Assessment

Wanneer een student klaar is om het eindniveau aan te tonen, kan hij of zij zich opgeven voor de high-stake beoordeling waarmee elke onderwijseenheid wordt afgesloten. Een student selecteert daarvoor de meest relevante onderdelen in een zogeheten assessment-portfolio. Het afsluitende assessment bestaat uit een beoordeling van het portfolio en een CGI en wordt afgenomen door twee assessoren die onafhankelijk van elkaar tot een oordeel komen. De opleiding hanteert daarbij het uitgangspunt dat de eerste assessor tijdens de betreffende onderwijseenheid niet rechtstreeks bij de student betrokken is geweest. De tweede assessor heeft juist als leercoach de betreffende student begeleid, waardoor hij of zij een goed beeld heeft van de ontwikkeling die een student heeft doorgemaakt.

Het panel is positief over de wijze van beoordelen. De werkwijze met twee assessoren bevordert de objectiviteit en draagt bij aan een rijke beoordeling. Het panel vraagt zich wel af of de inzet van een onafhankelijke assessor bij de huidige teamgrootte wel haalbaar is. Door de kleine bezetting zullen in praktijk meestal beide assessoren bij een student betrokken zijn geweest. Het panel realiseert zich dat dit in de startfase van de opleiding onvermijdelijk is, maar geeft de opleiding wel als aanbeveling om op termijn de onafhankelijkheid van de eerste assessor goed te borgen.

De opleiding heeft de beoordelingscriteria voor alle onderwijseenheden uitgewerkt in rubrics. Hoewel het panel de rubrics goed bruikbaar vindt, kwam zij ook criteria tegen die verschillend kunnen worden geïnterpreteerd. Met name omschrijvingen zoals 'is valide (passend bij de praktijksituatie en gebaseerd op juiste toepassing van literatuur)' en 'navolgbaar (duidelijk voor een buitenstaander)' kunnen aanleiding geven tot onduidelijkheid. Het panel vraagt zich af of deze criteria concreet genoeg zijn voor een assessor die later in het proces instapt. Het panel raadt de opleiding dan ook aan om de rubrics verder uit te werken en daarbij goed te letten op navolgbaarheid en validiteit.

Bij de beoordeling hebben de assessoren de keuze uit 'behaald' of 'niet behaald'. De opleiding heeft er bewust voor gekozen om in de beoordeling geen kwalificaties als 'excellent' te hanteren, waardoor cum laude afstuderen niet mogelijk is. Het panel vroeg zich af of deze wijze van beoordelen motiverend is voor studenten die bovengemiddeld hebben gepresteerd. Volgens de opleiding krijgen studenten tijdens hun leerproces voortdurend rijke feedback van de docenten, en krijgen studenten die veel extra's hebben gedaan dit meestal ook duidelijk te horen. Het panel vraagt zich niettemin af in hoeverre excellerende studenten last hebben van het feit dat hun prestatie hetzelfde wordt gewaardeerd als een werkstuk met een 'magere' voldoende. Het panel adviseert de opleiding dan ook om duidelijk aan toekomstige studenten te vragen wat ze van deze wijze van beoordelen vinden.

De high-stake beoordelingen gelden nadrukkelijk als een beslismoment. Dat geldt met name voor het assessment aan het einde van onderwijseenheid 1. Volgens het informatiedossier mag een student pas aan de tweede onderwijseenheid beginnen, als hij of zij de eerste onderwijseenheid heeft afgerond. Ook de betreffende studiepunten worden pas toegekend als een student deze onderwijseenheid volledig heeft afgerond. Het panel vroeg zich af wat de consequenties zijn als een student nog niet alle onderdelen heeft afgerond. Volgens de opleiding is er in de praktijk altijd ruimte voor 'kleine reparaties', zodat een student met een geringe achterstand niet meteen een half jaar studieachterstand oploopt. Door de ontwikkelingsgerichte begeleiding, de continue feedback en zelfreflectie weten de studenten bovendien goed in hoeverre ze tussentijds op schema liggen. Een 'niet voldaan' aan het eind van een onderwijseenheid kan daardoor nooit als een verrassing komen. Het panel merkt op dat de praktijk minder strikt is dan het opleidingskader en de OER doen voorkomen. Het panel adviseert de opleiding dan ook om duidelijker uit te werken hoe de toekenning van studiepunten in zijn werk gaat en welke uitzonderingen er mogelijk zijn als een student nog niet met alle onderdelen klaar is.

Examencommissie

Het panel heeft kennisgemaakt met een betrokken en enthousiaste examencommissie, die voor alle opleidingen van FTenL actief is. De examencommissie is onder meer verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van toetsing, het aanwijzen van examinatoren en het verlenen van vrijstellingen. De examencommissie heeft ook meegedacht over de vormgeving van het toetsprogramma van de beoogde Ad, en heeft het ontwikkelteam op verschillende momenten van feedback en advies voorzien. De examencommissie kon daarbij putten uit de ervaringen die bij de Ad Engineering zijn opgedaan op het gebied van programmatisch toetsen. Deze ervaringen hebben er onder meer toe geleid dat het profiel van

de examinatoren is aangescherpt. In het aangepaste profiel ligt meer nadruk op het begeleiden van een student gedurende zijn of haar traject, en minder op het CGI als enig beslismoment.

De examencommissie hanteert een aantal instrumenten om de kwaliteit van toetsing te borgen en te verbeteren. De examencommissie bekijkt steekproefsgewijs afstudeerwerken, analyseert de toetsresultaten en trends en koppelt eventuele verbeterpunten terug aan het managementteam. Om alle borgingsactiviteiten systematisch uit te voeren, heeft de examencommissie een borgingskalender in het leven geroepen, waarin commissieleden elke maand hun taken terugzien. Daarnaast werkt de examencommissie in projectgroepen aan grotere projecten, zoals de herziening van het toetsbeleid van FTenL, die op dit moment gestalte krijgt.

De examencommissie hecht ook veel belang aan regelmatige kalibratiesessies, waarin docenten nagaan of hun wijze van beoordelen overeenkomt. Uit het gesprek dat het panel met de examencommissie voerde, bleek echter dat kalibreren niet bij alle andere opleidingen tot de standaard routine hoort. Volgens de examencommissie wordt er bij andere opleidingen 'in elk geval voorafgaand aan een accreditatie' gekalibreerd. Het panel adviseert de opleiding dan ook om regelmatig te kalibreren, zodat docenten zich als beoordelaar blijven ontwikkelen. Het panel raadt de opleiding tevens aan om goed vast te leggen wanneer en hoe de toetsing wordt gekalibreerd.

Samenvattend is het panel van mening dat de toetsing goed is vormgegeven. De toetsing is goed uitgewerkt, stimuleert een actief leerproces en biedt studenten veel keuzevrijheid. De nadruk op praktijkopdrachten en beroepsproducten sluit goed aan op het praktijkleren. Het panel concludeert dat de toetsing voldoet aan de criteria van standaard 3.

6.4 Graad en CROHO-onderdeel

Het panel adviseert om de volgende graad aan de opleiding toe te kennen: Associate Degree

Het panel adviseert het volgende CROHO-onderdeel voor de opleiding: Techniek

Afkortingen

- Ad - Associate degree
- BKE - Basiskwalificatie Examinering
- BKO - Basiskwalificatie Onderwijs
- BoKS - Body of Knowledge and Skills:
- CGI - Criteriumgericht interview
- CROHO - Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
- ECTS - European Credit Transfer and Accumulation System (studiepunten)
- FTenL - Fontys Techniek en Logistiek
- havo - Hoger algemeen voortgezet onderwijs
- hbo - Hoger beroepsonderwijs
- MKB - Midden- en Kleinbedrijf
- mbo - Middelbaar beroepsonderwijs
- NLQF - Nederlands kwalificatieraamwerk
- NVAO - Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
- OER - Onderwijs- en Examenregeling
- OWE's - Onderwijseenheden
- TNO - Toets nieuwe opleiding

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de beperkte toetsing van de nieuwe opleiding
Ad Logistiek van de
Fontys Hogeschool

Aanvraagnummer: AV-2113

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders

Parkstraat 83 • 2514 JG Den Haag
P.O. Box 85498 • 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
E info@nvao.net
www.nvao.net